

Emancipatie is natuurlijk het positieve effect dat speculatief pragmatisme voorstaat. Eén van de centrale stellingen in Stengers' speculatieve metafysica is om het zijn van de ontologie te vervangen door de notie van praktijk, die varieert van wetenschappelijke en politieke tot artistieke en occulte activiteiten. In Stengers' woorden is de praktijk een activiteit die niet vrij is van regels of normen maar die niet normatief is, in de zin dat ze overeen stemt met een gemeengoed. Een praktijk die een techniek aanleert in een dansschool of een dansgezelschap of de praktijk om subsidies aan te vragen is een normatieve of regel-volgende activiteit omdat het de instrumentele rede confirmeert – de praktische invloed die het zal hebben op de opleiding van de danser of het lid van het gezelschap, of een kandidaat voor de status van de performance-kunstenaar. Wat het concept van praktijk onderscheidt van de speculatieve en radicaal empirische aanpak van de normatieve invulling ervan, is dat het niet gedreven wordt door het meten van de validiteit (of die nu overeen stemt met de standaard van het goede, het functionele of het objectief/reële) maar door het succes van de emancipatie. Bijvoorbeeld: een praktijk die onderzoek doet naar onderzoeksinstrumenten, zal succesvol blijken als ze niet alleen haar eigen researchers vooruit helpt maar ook anderen, die niet gewoon dezelfde methodologie toepassen maar ze gebruiken om hopelijk een nieuw onderzoeksveld open te breken. Dus, het moment van de ontdekking verdwijnt niet in het donker van de nacht. Het gaat voort of wordt opgepikt door een ander proces. De culminatie, het effect van het gebruik ervan, loopt door in een ander productief proces waarvoor het de inhoud bepaalt. 'Het is eigenlijk een pragmatische vraag naar hoe je op een performatieve manier kan bijdragen aan het oprekken van manieren om iets te zeggen over de wereld – of omgekeerd: hoe je die vrijheid aan banden kunt leggen.'⁵

Hiermee plaats je de praktijk op de speculatieve grond van het mogelijke, eerder dan het waarschijnlijke. Zo een praktijk gaat om met discursieve uitdrukkingen die geen definitieve autoriteitswaarde hebben maar getransformeerd moeten worden door abductie. Stengers zou Peirce's omgang met potentialiteit een cultuur van aarzeling noemen, waarin een praktijk afhankelijk is van zijn bijdrage tot een situatie die aanzet tot denken, voelen, vragen. Eerder dan een norm, vraagt deze notie van praktijk om verplichtingen omdat verplichtingen verlaten kunnen worden als de situatie niet het vermogen heeft opgeleverd om te denken, te voelen of te vragen. Een normatieve praktijk is niet gevoelig voor situaties waarin het potentieel van de operationele rede in vraag wordt gesteld, want het zijn gewoontes, overtuigingen en conventies die haar voortzetten en vast doen lopen.

Uiteindelijk vraagt speculatief pragmatisme dus: hoe kunnen we de onzekerheid in elke situatie als een marge van beweeglijkheid proberen te zien, een potentieel dat je affectief registreert, bewust dus maar op een vage manier als een gevoel over welke richting we moeten uitgaan of wat we moeten doen, of als een denkbeweging vooraleer die gearticuleerd wordt? Hoe kunnen we affect (of deze denkbeweging) inzetten als een variatie op de capaciteit tot verandering van ons lichaam. Hoe kunnen we het bewustzijn van dit potentieel verhogen en hierop focussen en het als uitgangspunt voor ons handelen gebruiken? Hoe kunnen we in ons alledaagse leven experimenteren door onze ervaring en kunde te koppelen aan de beweeglijkheid van het denken?

De wereld verschijnt als een reservoir van activiteit, zegt het speculatief pragmatisme.